

батьками, які беруть участь у позанавчальних заходах. Первинний інструктаж також проводиться перед виконанням кожного завдання, пов'язаного з використанням різних матеріалів, інструментів, приладів, на початку року, заняття, практичної роботи тощо. Запис про проведення первинного інструктажу робиться в окремому журналі реєстрації інструктажів з безпеки життєдіяльності, який зберігається в кабінеті, лабораторії, майстерні тощо. Первинний інструктаж, який проводиться перед початком кожного практичного заняття, реєструється в журналі обліку навчальних занять.

Позаплановий інструктаж з вихованцями проводиться у разі порушення ними вимог нормативно-правових актів з охорони праці, що може призвести, чи призвело до травм, у разі нещасних випадків за межами закладу. Реєстрація позапланового інструктажу робиться в журналі реєстрації інструктажів з безпеки життєдіяльності, який зберігається в кабінеті.

Цільовий інструктаж проводиться з вихованцями, у разі організації поза навчальних заходів (екскурсії, спортивні змагання, концертні виступи тощо), під час проведення громадських, поза навчальних робіт (прибирання території, приміщень тощо). Реєстрація цільового інструктажу здійснюється в журналі інструктажів.

Первинний, позаплановий, цільовий інструктажі проводять керівники гуртків за відповідними інструкціями чи програмами.

Відмітка про проведення первинного та позапланового інструктажів робиться в журналі реєстрації інструктажів з питань охорони праці.

Отже, навчання шкільної молоді у гуртках початкової технічної творчості повинно здійснюватися із використанням безпечних технологій. А керівник гуртка початкової технічної творчості повинен керуватися у своїй роботі рядом інструкцій з техніки безпеки та охорони праці.

Список використаних джерел:

1. Закон України про позашкільну освіту [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14#Text>
2. Інструкції з техніки безпеки в кабінеті трудового навчання [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://naurok.com.ua/instrukci-z-tehniki-bezpeki-v-kabineti-trudovogo-navchannya-127233.html>
3. Інструкція з охорони праці для керівника гуртка (секції) <https://osvita-docs.com/node/315>
4. Тарара А.М. Технічна творчість учнів основної школи у процесі проектної і технологічної діяльності: навчально – методичний посібник/ Тарара А.М.– К. : Педагогічна думка, 2014.– 134 с

БУЛІНГ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ ТА ШЛЯХИ ЙОГО УСУНЕННЯ

Чехова А. С.
м. Полтава

Анотація. У статті розглядається така нагальна проблема, як булінг. Описані характерні прояви цього явища, подані види булінгу та описані методи боротьби з цим негативним явищем.

Ключові слова: булінг, цькування, насильство, заходи безпеки.

Булінг, також цькування – різновид насильства; навмисне, що не носить характер самозахисту, довготривале психічне чи фізичне насильство з боку індивіда чи групи, які мають певні переваги (фізичні, психологічні, адміністративні тощо) стосовно індивіда, і що відбувається переважно в організованих колективах з певною особистою метою. Така поведінка дає можливість людині самоствердитися за рахунок когось (як правило слабшого), заслужити собі загальний авторитет. До причин, які призводять до формування цькування, належать: людська нерівність, нетолерантність суспільства (у тому числі й суспільні стереотипи), сімейне виховання (насилля в родині, авторитарний стиль виховання, гіперопіка над дитиною, відсутність комунікації «батьки-діти»), формування ієрархії в дитячому колективі.

Характерними ознаками булінгу є: систематичність, наявність сторін – кривдник (булер), потерпілий (жертва булінгу), спостерігачі (за наявності). Стороною булінгу є саме учасник освітнього процесу, а це не лише учні (студенти, аспіранти, курсанти, докторанти, стажисти, інші особи, які здобувають освіту), а й вчителі (викладачі, вихователі, інші педагогічні працівники). Тобто як кривдником, так і потерпілим може бути не лише дитина, а й доросла людина – вчитель; дії або бездіяльність кривдника, наслідком яких є заподіяння психічної або фізичної шкоди, приниження, страх, тривога, підпорядкування потерпілого інтересам кривдника або спричинення соціальної ізоляції потерпілого.

У булінгу можуть бути такі прояви:

1) фізичний булінг – це умисні штовхання, удари, нанесення побоїв, тілесних ушкоджень;

2) економічний булінг – це вимагання грошей, особистих речей або пошкодження майна (пошкодження, викрадення, ховання особистих речей жертви);

3) сексуальний булінг є підвидом фізичного. Це будь-які систематичні дії сексуального характеру;

4) Психологічний булінг – насильство, пов'язане з дією на психіку, що наносить психологічну травму шляхом словесних образ або погроз, переслідування, залякування.

Наприклад: образливе ім'я з яким постійно звертаються до жертви, обзивання, зведення наклепів, поширення образливих чуток; образливі жести або дії (плювки в жертву або в її напрямку; залякування використанням агресивної мови тіла й інтонації голосу для змушення дитини робити чи не робити щось); ізоляція (жертва навмисно ізолюється, виганяється чи ігнорується частиною або всім класом);

5) Кібербулінг – це цькування за допомогою мобільних телефонів, інтернету (пересилання двозначних зображень і фотографій, обзивання, зведення наклепів та ін).

За даними опитування, представленого у 2019 році Дитячим фондом ООН (ЮНІСЕФ) та Спеціальною представницею Генерального секретаря ООН з питань насильства щодо дітей, третина молодих людей у 30 країнах світу стають жертвами онлайн-булінгу, а кожна п'ята молода людина змушена була пропускати заняття в школі через кібербулінг та насильство. В Україні 29% опитаних підлітків були жертвами онлайн-булінгу, а 16% були змушені пропускати через це шкільні заняття. Найчастіше онлайн-булінг трапляється в соціальних мережах, зокрема у Facebook, Instagram, Snapchat і Twitter.

З метою боротьби із булінгом було прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)» від 18 грудня 2018 року №2657 – VIII, яким внесено зміни до Закону України «Про освіту» та Кодексу України про правопорушення (далі – КупАП). За загальними правилами, відповідальність за булінг настає, коли людині виповняється 16 років і за свої дії вона відповідатиме самостійно. Якщо булінг вчинила дитина до 16 років, за її дії будуть відповідати її батьки або особи, які їх замінюють. Відповідно до статті 173-4 КупАП булінг тягне за собою накладення штрафу: від п'ятидесяти (850 грн.) до ста (1700 грн.) неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи (від 20 до 40 годин). Булінг, вчинений групою осіб або повторно протягом року, тягне за собою накладення штрафу від ста (1700 грн.) до двохсот (3400 грн.) неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи (від 40 до 60 годин).

Як боротися з булінгом? Що треба робити? Зафіксувати пояснення дитини та оформити їх письмово з метою майбутнього використання у разі необхідності. Потім звернутися за психологічною допомогою та зафіксувати даний факт. Обов'язково потрібно повідомити вчителя та керівництво школи про випадок булінгу та попросити його спостерігати за проблемною ситуацією, вжити необхідні заходи протидії. Провести розмову з батьками, чиї діти займаються булінгом, та спробувати переконати їх вплинути на своїх дітей. Звернутися також потрібно із заявою на директора школи або уповноважену особу про булінг з докладним описом випадку, зазначенням точної інформації (дата, місце, прізвище учасників, хто вчинив, що вчинив тощо) та вимогою вжити заходів для неповторення випадків булінгу в майбутньому. У разі необхідності продублювати дану заяву до

Міністерства освіти і науки України.

Також бажано звернутися до експерта з моральної шкоди для підрахунку моральних та (у випадку їх нанесення) матеріальних збитків у сталій матеріальній сумі. Ця сума у майбутньому може бути виставлена для відшкодування у позові до батьків порушника та стягнута з них у якості компенсації за спричинену шкоду. Можна направити заяву про вчинення адміністративного правопорушення за ст. 173-4 КУпАП, продублювавши її на до прокуратури для контролю. Після цього варто підготувати цивільний позов про компенсацію моральної та, у разі наявності, матеріальної шкоди. Ефективним засобом також є залучення преси для сприяння розголосу даної ситуації для здійснення морального тиску на кривдника та його батьків.

Список використаних джерел:

1. <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A6%D1%8C%D0%BA%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F>
2. <https://court.gov.ua/press/news/830461/>
3. <https://vn.20minut.ua/analitika-i-publicistika/yak-borotis-z-bulingom-instruksiya-dlya-ditey-ta-batkiv-rozpovidae-ad-11040918.html>

ПРИРОДНІ ФАКТОРИ СЕРЕДОВИЩА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

*Чичикало О.А.
м. Полтава*

Анотація. Розглядаються природні фактори середовища життєдіяльності людини. Зазначено, що навколишнє середовище життєдіяльності людини характеризується сукупністю фізичних, хімічних і біологічних факторів, здатних при певних умовах надавати пряме чи непряме, безпосередній чи опосередкований вплив на діяльність і здоров'я людини.

Ключові слова: природні фактори, середовище життєдіяльності, екологія.

Як відомо, в останні десятиліття відбувається інтенсивна зміна навколишнього середовища за рахунок різкого розширення промислового виробництва, зростання кількості відходів, що забруднюють навколишнє середовище [1-2]. Все це безпосередньо впливає на здоров'я населення, завдає величезної шкоди економіці, різко зменшує трудові ресурси, а також потенційно створює канцерогенну і мутагенну небезпеку не тільки для здоров'я справжніх, а й майбутніх поколінь.

Здоровий організм постійно забезпечує оптимальне функціонування всіх своїх систем у відповідь на будь-які зміни навколишнього середовища, наприклад, перепади температури, атмосферного тиску, зміна вмісту кисню в повітрі, вологості і т.д. Збереження оптимальної життєдіяльності людини при взаємодії з навколишнім середовищем визначається тим, що для його організму існує певна фізіологічна межа витривалості по відношенню до будь-якого фактору середовища і за границею межі цей фактор неминуче буде гнітюче впливати на здоров'я людини.

Неухильне зростання надходжень токсичних речовин в навколишнє середовище, перш за все, відбивається на здоров'ї людини, погіршує якість сільськогосподарських продуктів, знижує врожайність, передчасно руйнує житла, металокопії промислових і цивільних споруд, впливає на клімат окремих регіонів і стан озонового шару землі, призводить до загибелі флори і фауни. Випуск в атмосферу оксиду вуглецю, сірки, азоту, вуглеводню, сполуки свинцю, пилу надають токсичну дію на організм людини. Ступінь впливу багатьох чинників ризику обумовлена регіональними особливостями умов і способу життя. Навколишнє середовище, харчування та соціальний фактор впливає на виникнення злоякісних новоутворень у людини, і на кількість онкологічних захворювань всього населення [2].

Людина протягом всього свого життя перебуває під постійним впливом цілого спектра факторів навколишнього середовища – від екологічних до соціальних.

Структуру навколишнього середовища умовно можна розділити на природні